

Návti Svierik stivrriduwwá

Ráddidus ja Ráddidusdåjmadahka	3
Stáhtaministar ja stáhtaráde	3
Návti ráddidus barggá	3
Návti Ráddidusdåjmadahka barggá	4
Ráddidusdåjmadagá doajmma	4
Fábmudagá	6
Budjåhttaprosässa	7
Láhkaásadimprosässa	7
Svieriga sebrudakmodälla	9
Demokråhtalasj vuogådahka ja máhttá válljit majt sihtá	9
Svieriga tjuottudusmodälla – gålmmå miere	9
Svieriga vuodolága	10
Ulmuttjij riektá	10
Buohtaárvo	11
Almulasjvuohta	11
Oahttse	12
Stáhta gehtjadibme	12
Svierik väráldin	13
Svierik ja EU	13
Svierik ja FN	13
Nuorttarijkaj aktisasj barggo	14

Ráddidus ja Ráddidusdájmadahka

Stáhtaministar ja stáhtaráde

Rijkabiejve sáhkaulmusj juohkka válljima maŋŋela oajvvadásajt buktá ádá stáhtaminisstarij. Stáhtaministar de válljiduvvá rijkabiejves ja dahkamusav oadtju ráddidusáv vuododit. Ráddidus, stáhtaminisstaris stivrridum, Svierigav stivrri. Ráddidusán la stáhtaministar ja moadda stáhtaráde, dat javllá minisstara, guhtik ávdásvásstádusguovlojn.

Návti ráddidus barggá

Ráddidus stivrri Svierigav ja I álgadiddje bargon dahkat ja rievddadit lágajt ja máhttá návti sebrudakávdedimev gájkásattjat bájnattit. Ráddidusán la ávdásvásstádus rijkabäyváj ja hähttu adnet rijkabiejve dárjav tjadádtittjat ietjas politikkav.

Ráddidus rijkav stivrri, mij merkaj ráddidus iehtjádij siegen:

- oajvvat láchaoajvvadásajt rijkabäyváj
- dájmat rijkabiejve mähráadásajt
- ávdásvásstádusáv adná budjehtas majt rijkabiejve I mierredam
- ávdás Svierigav EUan
- sädot ietjá stáhtaj
- stivrri stáhta dájmov
- mierret sierra tjuottjudusássijn, massta ij ietjá fábmudahka ávdásvásstádu sáv válde.

Rievddadisájt majt ráddidus sihtá tjadádit hábmáduvvi oajvvadásán, náv gáhtjodum proposisjávna, ma guodeduvvi rijkabiejve mierredibmáj. Ráddidus gárvet aj oajvvadásáv stáhta budjähhtaj.

Gá ráddidus la mierredam ássjen, buojkulvissan ádá lága birra jali stáhtabudjehta birra, de I ráddidusá dahkamus rijkabiejve mähráadásáv tjadádit. Jus ádá láchka buktá viesájdiddje oadtju ádá riektájt jali vällgogisvuodajt de merkaj aj ádá dahkamusájt fábmudahkaj mij ássjes ávdásvásstádusáv adná.

Aktisasj mærrádušá

Ráddidus mierret aktisasj mærrádušájt gájkka ráddidusássijn ráddidustjáhkanimijn ma li juohkka váhko. Binnemusát vihtta stáhtaráde háhttuji árrót sadjihin vaj ráddidus galggá máhttet mierredit. Ráddidusmærrádušá li formálasj maŋemus instánsa guhka mierredimprosessan. Ráddidusmærrádušá ávddál la álu moadda máno barggo virggeulmusjmieren. Muhttijn ássje máhttá guoskat moatte stáhtaráde ávdásvásstádušguovluj. Dalloj galggá sijá barggijs aktisattjat gárveduvvat. Gájkka stáhtaráde háhttuji árrót ávtámielalattja mærrádušá birra sábadit ávddál gá giehtadaláduvvá ráddidustjáhkanimen.

Bájkot 6000 ráddidusmærrádušá giehtadaláduvvi juohkka jage. Diededibme gávnnu regeringen.se mierredime ávddála ja maŋjela.

Návti Ráddidusdájmadahka barggá

Ráddidusdájmadahka I fábmudahka mij doajmmá ráddidusá juohkusin ja ráddidusáv doarjju bargon Svierigav stivrrit ja állidit ietjas politijkav. Ráddidusdájmadagán la Stáhtarádedájmadahka, departementa ja Tjuottjudusássudahka. Ráddidusdájmadagán li bájkot 4 500 bargge, majs bájkot 200 li politijkalattjat virggáj biejadum. Ráddidusmálssomin virggáj biejadum bargge hiejtta gá gudi álla politijkalattjat virggáj biejadum joarki ietjasa bargov.

Stáhtarádedájmadahka jádet ja aktit bargov Ráddidusdájmadagán ja ávdásvásstádušáv adná Svieriga EU-politijka aktidimes. Stáhtaministar la oajvve Stáhtarádedájmadagán. Juohkka departementa stivran gávnnu akta gitta gálmma minisstara, majs akta I departemánntaoajvve. Tjuottjudusássudagá oajvve I tjuottjudusoajvve, gut la virggeulmusj.

Virggeulmutja ráddidusáv viehkedi vuodojt ávdedit ja oajvvadusájt umasse ráddidusmærrádušájda gárvedit ja guoradallat ássijit goappátjagá rijkalasj ja rijkajgasskasasj hámes. Láhkaásadimprosässa ja budjáhttaprosässa gullu stuorámuš barggodahkamusajda. Virggeulmutja barggi aj stáhta fábmudagáj stivrrimijn ma li fárttáhasj departementaj vuollásattja.

Barggo Europa Unijávnán (EU) guoská gájkka departementaj doajmmaj, ja virggeulmutja gájkka departementaj ávdásti Svierigav EUan ja gárvedi ássijit EU-tjáhkanimij ávddála.

Svierigin la bájkot 100 álggorijkafábmudagá. Álggorijkafábmudagá li mijá ambassáda, ávdástiddje, delegasjávna ja konsuláhta. Aktan bájkot 400 honorerrakonsuláhtaj dahki álggorijkaávdástimev.

Ráddidusdájmadagá doajmma

Juohkka departementa oajvve I stáhtaráde, dat javllá ministar. Departementan máhtti aj ienep stáhtaráde gávnnut gá departemánntaoajvve. Siján la de ávdásvásstáduš sierra ássijis. Juohkka stáhtaráden la barggojuogos politijkalattjat virggáj biejadum virggeulmutjijs, buojkulvissan stáhtatjálle, politijkalasj ássjedábdde ja prássatjálle.

Barggomárnánde departemánnta

Barggomárnánde departemanta ávdásvásstádusguovlo: barggoiellempolitijjka, barggomárnánpolitijjka, integrasjávnnápolitijjka, nuppástimáássje, ulmuttij riektá riikkalattjat, svieriga viesájdinvuohta ja unnepláhkopolitijjka.

Finánssadepartemánnta

Finánssadepartemanta ávdásvásstádusguovlo: ekonomalásj politijjka, stáhta budjáhhta, värropolitijjka, finánssamárnánáássje, spellaáássje, riikkajgasskasasj ekonomalásj aktisasj barggo, vidnudagá stáhta äjggomijn ja kommuvnnaekonomiddja ja lánkaásadibme.

Várjofábmodepartemánnta

Várjofábmodepartemanta ávdásvásstádusguovlo: tjoahkkevárjofábmo, suodje ja gárvesvuohta vahágijda, hiehtegárvesvuohta, riikkajgasskasasj ráfeávdedim dago, álmmukriektá riikkojn doarroräidoj ja sihkarvuohtapolitijjkalasj suollediehtoajoaggemáássje. underrättelsefrágor.

Justitiedepartemánnta

Justitiedepartemanta ávdásvásstádusguovlo: vuodolága ja lánkaásadibme stráffariektán, sivillariektán ja prosássariektán, migrasjávnná- ja dárvvobájkopolitijjka, ássje ármo birra riektáássjen ja sierra ietjá riektáássje, demokratiddjapolitijjka ja oassteáássje.

Kultuvrradepartemánnta

Kultuvrradepartemanta ávdásvásstádusguovlo: kultuvrra ja kultuvrrabarggij vidjura, kultuvrraárbbbe, media, filmma ja idráhtta.

Lánndadáfodepartemánnta

Lánndadáfodepartemanta ávdásvásstádusguovlo: ednambarggo ja birásáássje ednambargon, lánndadáfoávdedibme, miehtse barggo, guollim ja tjáhtjeávkkim, boatsojäládus, sámeáássje, sjattadakäládus, judossuodje ja judosvarresvuohta, biebm, bivddo ja iellesujtto ja alep áhpáduš ja átsádibme areállaäládusájn.

Birásdepartemánnta

Birásdepartemanta ávdásvásstádusguovlo: selkadis sahtebirás, klimáhhta, merra, tjáhtje, biologalásj moattevuohta, luonndosujtto, birásulmmevuogádhka, riikkajgasskasasj birásaktisasj barggo, aktelasj birra mannam, atomasihkarvuohta ja lábttjimsuodje, biráslánkaásadibme, birásteknijjka ja birásátsádibme.

Áládusdepartemánnta

Áládusdepartemanta ávdásvásstádusguovlo: dajvak ávdedibme, energsjiddja, dálvudime ja infrastruktuvrra, IT ja pávsstá ja áládusiellim. Áládusiellim ávdásvásstádusguovllo sisanet vidnudallam ja entreprenerravuohta, gáhpustallamfábmo ja dájmalasj márnána ja átsádibme ja innovasjávnná dárbboalmijn.

Sosiáladepartementa

Sosiáladepartementa ávdásvásstádusguovlo: varresvuohta- ja skihpasujtto, álmukvarresvuohta, mánáj riektá, sáhtusvuohta, vuorrasijhukso, sosiáladi- evnastus, skihpoadjo, pensjávna, ja ekonomalásj fuolkkedoarjja, stáhta tju- ottjudus, árudahka, bidtjim ja jáhkkosebrudahka.

Áhpadusdepartemánnta

Áhpadusdepartementa ávdásvásstádusguovlo: ávddáskávllá ja skávllá, univer- sitáhntta ja allaskávllá, átsádibme, állessjattukáhpados, áhpadus dádjadimfunkt- sjávnnávuoledimijda, dárogiellaáhpados sisijáhttijda, álmukáhpados, ilm- medoajmma, buohtaárvo, nuorapolitijjka ja politijjka sivijllasebrudahkaj.

Álgorijkkadepartemánnta

Álgorijkkadepartementa ávdásvásstádusguovlo: álgorijjka- ja sihkarvuohta- politijjka, ávdedibme väráldin ja doarjja, oasestimpolitijjka, viehke svieriga viesájdiddijda álgorijjkan, álmukriektá ja rijkajgasskasasj ulmutijjriektá, doar- ronávoj ekspárttágháhttjo, rijkajgasskasasj aktisasjbargo rijkaj ja dajvaj ja oases- tim-, investerim- ja Svierikávdánahttem.

Letján gá departementa gávnnu aj gájkbadjásasj organisasjávnná:

Stáhtarádefáb mudahka

Stáhtarádefáb mudagá dahkamus la jádedit ja aktidit bargov Ráddidusdájmadagán ja ávdásvásstádusáv adnet Svieriga EU-politijjka aktidimes. Stáhtarádefáb- mudagán gávnnu stáhtaminisstara ja EU-minisstara dájmadahka.

Tjuottjudusássudahka

Tjuottjudusássudahka I Ráddidusdájmadagá aktisasj luohkko ja ávdásvás- stásusáv adná departemánttagájkbadjásasj tjuottjudusássijjs. Sisanet iehtjádij siegen rievddadis- ja ádstimássijjs ráddidusdájmadagán, fáb mudagá eko- nomiddja, barggovaddeássijjt, máhttudaklasedibme, IT-doarjja, girjjevuorkká, arkijvva ja diaria, ja diededibme ja kommunikasjávnná.

Fábmudagá

Juohkka departementa ávdásvásstádusguovlluj gulluji muhtem stáhta fábmudagá ma galggi lágajt anodit ja tjadádit dájmov majt rikjabejvve ja ráddidus la mierredam. Migrasjávnnádoajmma ja Värrodájmadahka li muhtem buojkulvisá stáhta fábmudagájda.

Ráddidus mierret juohkka jage reglerimbrevaj birra fábmudagájda. Dánna I tjáledum makkir ulme li fábmudagán ietjas doajmmaj ja man edna biednigijt

máhtti ávkkit. Ráddidusán li viehka stuorra máhttelisvuoda stivrret fábmudagáj dájmov, valla ij goassak oattjo stivrret gáktu fábmudahka galggá lágav anodit jali mierredit aktugasj ássjen. Fábmudagá mierredi dáv iesjrádálattjat ja diededi departementajda. Moatten ietjá rijkán la stáhtaráden fábmó njuolggá dájmadit fábmudagáj aktan ájdan bargon. Svierigin álla dakkir máhttelisvuoda. Gáhtjoduvvá buorggon ministarstivrraj.

Ráddidus ávdásvásstádusáv adná ájvij (generálladirektöraj) áttjudimes ja bálk-kimis fábmudagájda. Dálla gávnnuji bájkot 350 stáhta fábmudagá

Budjähhtaprosässa

Barggo stáhtabudjehtajn la guhka prosässa mij álggá ienep gá jagev ávddála ájggeguovddelis budjähhtajáhke álggá. Prosässa álggá javllamánon gá Fináns-sadepartemánnta ráddidussaj vuoret vuordedum ávdeldimijt sebrudakekonomiddja. Sjnuktjamánon dagáduvvi ráddidusrádedime ulme birra stáhtabudjähhtaj. Oajvveulmme boahhte jagijda mierreduvvá ekonomalásj gidáproposisjávnnán, mij guodeduvvá rijkabájjváj vuoratjismánon.

Gidán ja giesen barggo joarkká departementajn ja ráddidus oajvvadásj vaddá stáhtabudjähhtaj boahhte jahkáj, budjähhtaproposisjávnná, rijkabájjváj ragátmánon.

Gá rijkabiejvve giehtadallá budjähhtaproposisjávnnáv de departementa gárvedi reglerimbrevav fábmudagájda. Ráddidus mierret reglerimbrevav birra fábmudagájda jahkemálssusime ávddála.

Láhkaásadimprosässa

Svieriga rijkabiejvve mierret lágaj birra. Ráddidus álgat ienemus láhka-oajvvasisájt. Ráddidus guodá bájkot 200 proposisjávnnájt juohkka jage. Muhtem proposisjávnná oajvvadi állu ádå lágajt gá iehtjåda li oajvvadásá rievddadisájda lágajda ma juo gávnnuji.

Guoradallama ja guoradusjuohkusa

Muhtem ássje majt ráddidus barggá li gassjelappo tjoavddet gá iehtjåda. Ráddidus máhttå dakkir aktijvuodajn nammadit sierra guoradalle (ulmutjav) jali guoradusjuohkusav (juogos máttijn ulmutjijn) gudi galggi ássjev guoradallat. Ráddidus buojkot dahkamusáv náv gáhtjodum direktijvvan guoradalláj jali guoradusjuohkusij. Manijbåhtusa tjoahkkiduvvi diedådusån ja almoduvvá ja ålediddjen sjaddå.

Gå ráddidus sihtá ádá lágav biejadit de ienemusát návti dagáduvvá:

1. Stáhta guoradallam nammaduvvá guoradalátjit ássjev. Guoradusjuogos jali ulmusj dahkamusav oadtju guoradallat ávdeldimijt masi ráddidus sihtá tjadá dit. Ráma dahkamussaj vatteduvvi náv gáhtjodum guoradusjuogosdi rektij van.
2. Gå guoradallam la gárves de guoradalle jali guoradusjuogos diedádusáv tjállá.
3. Diedádus rájaduvva fábmudagajda, organisasjåvnåjda, kommuvnajda ja ietjá oassebielijda gudi oadtju vaddet vuojnojt, náv gáhtjodum remissavás stádusá. Jus moadda remissainstánsa li vuosstij de mærráduš máhttá sjad dat ij ássjev joarkket, jali gáhttjalit ietjá tjoavddusijt gávnnat gá majt guora dallam oajvvat.
4. Diedádus rájaduvvá aj Láhkarádáj mij gehtjat juridikalasj vuojnojt.
5. Ráddidus maŋŋela tjállá oajvvadusáv, proposisjåvnåv, rijkabåjvváj.
6. Rijkabiejve barggojuohkusijs akta oadtju vuojnojt vaddet oajvvadussaj (barggojuogosárvvádallam).
7. Rijkabiejvve jienas proposisjåvnå birra. Jus dånkkiduvvá de ádá lårka máhttá almoduvvat Svieriga riektabiejadustjoahkken, SFS.

Muhtem lårkaásadibme mij Svierigij guosská dagáduvvá Europa unijåvnån. Muhtem låga ma dånkkiduvvi EUan li fámon Svierigin váni rijkabiejve mierredak ássjen.

Svieriga sebrudakmodälla

Demokráhtalasj vuogádahka válljit majt sihtá

Svierik la demokratiddja parlamentáralasj stivrrimvuogijn, mij merkaj gájka almulasj fábmogis mierreduvvá. Lága ásaduvvi rijkabiejves 349 ájrrasij gudi válljiduvvi álmugis juohkka náljät jage. Juohkka válljima maŋŋela rijkabiejve hállaoajvve oajvvat ádá stáhtaminisstarij. Stáhtaministar válljiduvvá rijkabiejves ja dahkamusáv oadtju ráddidusáv vuododit.

Formálatlattjat Svierik la konstitutionella monarkiddja gånågisájn Carl XVI Gustaf stáhtaoajvven. Monárkan la symbolalasj stáhtaoajvvedoajmma beru seremoniella vidnoj.

Gå álmuk válljima dagáduvvi de li Svieriga bájkog gietjav miljávnná ulmuttijn jienastimriektájn máhttelisvuohka oassálasstet ja bájnatjit gudi galggi álmugav rijkabiejven, lánndadikken ja kommuvnajn ávdástit.

Jenastittjat gálmån válljimijn galggá 18 jage állim maŋemusát válljimbiejve.

Letján gå jienastit gávnnuui ietjá vuoge bájnatjit svieriga politijav. Muhtem buojkulvisá li oassálasstet politijikalasj belludahkaj, vuojnojt vaddet guoradusjuohkusij ja guoradallamij diedádusájdá, ja oassálasstet álmukjienastimijn.

Juohkka vidát jage li aj válljima EU-párlamánntaj, EU:a ásadusájs ájnna mij la njuolggaválljidum. Gájka gudi li viesájdiddje EU-sebrulasrijkan ja álmuktjáleddum Svierigin oadtju jienastit Svierigin.

Svieriga tjuottjudusmodälla – gálmå miere

Svierig stivrriduvvá gálmån mieren: rijkalattjat, dájvalattjat ja bájkálattjat. Duodden la europalattjat.

Rijkalattjat

Rijkabiejvve, manna l fábmogis lágajt vuodit, álmugav ávdås rijkalattjat. Ráddidus Svierigav stivrrij gå dájmat Rijkabiejve márrádusájt ja álgat ádá lágajt ja lánkarievddadisájt. Bargon viehkken ráddidusán la Ráddidusdájmadahka ja stáhta fábmudagá.

Dájvalattjat

Svierik la juogadum 21 lenajda. Juohkka lenan gávnnu stáhta dájvak fábmudahka, lenastivrra. Muhtem ietjá stáhta fábmudagájn la aj doajmma dájvalattjat ja bájkálattjat. Gávnnuui 20 lánndadikke. Alemus mierrediddje orgána l lánndadiggejali dájvakfábmuduvvam. Kommuvnnaláhka stivrrij lánndadikkij dájmvav valla gávnnu sadje iesjstivrrimij, dat javllá mierreduvvá juohkka aktugasj kommuvnan, lánndadikken jali dájvan dan guovlon.

Bájkálatjtat

Svierigin li bájkaj 290 kommuvna. Kommuvna ávdásvásstádusáv adni ienemus sebrudakdievnastusás ma gávnnuui gánná árrup. Sijá ájnnašamos vidno la ávdđáškávllá, skávllá, sosiáladievnastus ja vuorrasijhukso. Kommuvna stivriiduvvi politijkárijs gudi li álmugis válljidum. Alemus mierrediddje orgána I kommuvnnafabmoduvvam. Kommuvnnaáláhka stivrii kommuvnaj dájnav valla degu dajvalattjat gávnnu máhttelisvuohta iesjstivrimij.

Europalattjat

Svierik gábtjádúvvá EU:a njuolgadásájs ja oassálasstá prosessan manna ádá aktisasj njuolgadásá gárveduvvi ja mierreduvvi. Ráddidus ávdás Svierigav Europa ráden ja Europa unijávná ráden, mij álu gáhtjoduvvá minisstarráden jali ráde mij mierret njuolgadásájt boahhteájge aktisasj bargguj. Stáhtaminisstarin la aj gájkbadjásasj ávdásvásstádus Svieriga EU-politijka ávdedimes ja aktidimes.

Svieriga vuodolága

Vuodolága li ietjá lágaj badjela ja ij aktak láhka oattjo vuodolágaj vuosteldit. E ga máhte rievddaduvvat sámmi álkket gá ietjá lága. Rievddadis rávkká rijka-biejvve mierret sámmi márrádusáv guovten umasse bálen. Ájgen márrádusáj gaskan galggá vil válljim rijkabájvváj árrum.

Vuodolága guoski stivrimvuohtáj ja demokratiddjaj, trávnávuorruj, moalgemfriddjavuohtaj ja prientimfriddjavuohtaj ja ietjá vuodo friddja-ja rievtesvuoda:

- 1974 jage svieriga ávdemusvuodoláhka sisanet vuodojt svieriga stáhtas tivrii rimvuohtáj, gáktu ráddidus galggá barggat, makkir vuodo friddja-ja rievtesvuo da li svieriga álmugin ja gáktu válljim rijka bájvváj galggá tjadáduvvat.
- 1810 jage árs suksesjávnnáárnik njuolgat gáktu svieriga trávná árbbiduvvá, dat javllá gut galggá gánágissan jali drátnigin.
- 1949 jage prientimfriddjavuohtabiejjadus sisanet iehtjádij siegen biejadu sájt prientimfriddjavuoda birra ja riektá gájkásasj ássjetjállagijt láhkát.
- 1991 jage moalggemfriddjavuohtavuodoláhka njuolgat moalggemfriddjavuo dav rádion, tv:an, filman ja ádá sjimuk mediajn.

Ulmuttij riektá

Rijkabiejven, ráddidusán ja álles stáhta, dajvak ja kommunvna dájman la ávdásvás stádus ulmusjriektájs vaj e doajeduvvá. Raddidusá guhkaájjgásasj ulmme I nannit álles roadduj ulmuttij riektájda Svierigin.

Svierigin ulmuttij riektá suodjiduvvi goappátjagá vuodolága ja ietjá lágaj ja biejadusáj baktu. Duodden vil Europa konvensjávnná la fámon suodjáj ulmuttij-

riektájda ja vuodo friddjavuodajda láhkan Svierigin 1995 rájes. Gávnnuji aj ietjá rijkajgasskasasj sábadusá stáhtaj gaskan ma mierredi ulmutijriektájt.

Ráddidusá dahkamus ávddánahttet ja suoddjit ulmutij riektájt dábddomerkav vaddá goappátjagá rijkalasj politijkkaj ja álggorijkapolitijka gájkka ásiida.

Buohtaárvo

Svierigin la guhkaággásasj árbbedáhpe barggat buohtaárvoássij. Buohtaárvo merkaj nissunij ja álmáj li sámmi riektá ja máhttelisvuoda gájkka viessoma guovlojn, buojkulvissan sámmi vidjura barggomárnánin, juogedum ávdásvásstádus hejmas ja mánájs ja ekonomalasj buohtaárvo.

Vilá I fámo ja bájnema juohkem nissunij ja álmáj gaskan umasslágásj sebrudagá umasse ásiin. Politijka la guovlojs akta manna sjiervvejuohkem la avtaárvulasj. Rijkabiejven la nissunij láchko 45 prosánnta ja álmáj 55 prosánnta. Ietjá guovlojn, náv gák diedalasj guovlon, kultuvran, mássmediajn, svieriga girkkon, ja áládusiellemín, de nissuna li binnebu mierrediddje virgijn. Áládusiellemín li álmáj láchko stuoramus, vájku muhtem rievddadísá mañemus jagijn.

Almulasjuohta

Almulasjuohtaprinsihppa

Almulasjuohtaprinsihppa merkaj fábmudagáj, rijkabiejve ja mierrediddje kommuvnna tjáhkaniimij doajmma náv guhkás máhttelis galggá sadjihin árron. Loabedittjat máhttelisvuodav gehtjadibmáj sijá dájman, de prinsihppa almulasj ássjetjállagij almulasjuoda birra I tjáleduvvam avtan vuodolágán, prienntim-friddjavuohtabiejadus.

Almulasjuohtaprinsihppa vaddá gájkajda riektáv almulasj ássjetjállagjt láchkát. Ássjetjállaga ma duostoduvvi jali rájaduvvi Ráddidusdájmadagás ja ietjá fábmudagájs, buojkulvissan breva, márrádusá ja guoradallama li ienemusát almulattja. Oajvvenjuolgadus la gájkka duostodum ássjetjállaga galggi registarduvvat duossto fábmudagán.

Mujttotjállaga ja ávddábargo e iemeláhkaj almulasj ássjetjállagin árvustaláduvá. Jus sihtá diehtet makkir ássjetjállaga gávnnuji fábmudagán jali dajt láchkát de aktavuodav válldá fábmudagájn.

Almulasjuohtaprinsihppa merkaj aj virggeulmutijjn ja iehtjádijn gudi barggi stáhtan, kommuvnan ja lánndadikken la diedediddjefriddjavuohta. Merkaj siján la riektá giehttot dakkirij birra ma ietján li tjihekusa, tjuolldasijn sierra diedojda, buojkulvissan mediajda, váni stráffuduvvat dan ávdás ja váni barggevadde diedek gut la diedojt vaddám.

Oahttse

Vuogá dahka oahttsij la ájnas doajmma loabedittjat ássje li sadjiha almulasj fábmudagájn, buojkuldahka I hájedum moatten ietjá rijkjan.

Svierigin li tjuovvo almulasj oahttse:

Justitioahttse (JO) – jali Rijkabiejve oahttse gáktu almullattjat gáhtjoduvvi – rijkabiejves válljiduvvi gehtjadittjat fábmudagá ja sijá virggeulmutja tjuovvu lágajt ma li fámon ja ietjá riektábiejadusájt sijá dájman.

Justitiekanslerin (JK) li oajvvedahkamusá sujnnit fábmudagájt ja duobbmostávlájt ráddidusá ávdás, ávdástit stáhtav rijdojn duobbmostávlán, hiebadit ekonomalásj mávsálvisrávkalvisájt stáhta vuosstij, guoddaliddjen prienntim- ja moalggemfriddjavuohtariektáássijn ja ráddidusá juridijkalásj rádevadden árrót.

Oassteoahttse (KO) bálos oasstij ájnas ássijit vidnudagáj vuosstij duobbmostávlán. KO:a oajvvedahkamus la gehtjadit vaj vidnudagá tjuovvu márnánass-tem-lágav, sábadusnjuolgaduslágav, buvtasihkarvuhtalágav ja málggat- ja hájmmavuobdemlágav.

Nuppástimoahttse (DO) ávdásvásstádusáv adná nuppástimlága állidimes.

Mánáoahttse (BO) ávdás mánáj ja nuoraj riektájt ja ájnas ássijit FN: konvensjávna milta, máná riektáj birra.

Máná- ja oahppeoahttsen (BEO) la dahkamus mánáj ja oahppij riektájt ábjjat, skávlálága milta.

Stáhta gehtjadibme

Konstitusjávnnábarggojuogos, KU, la barggojuogos rijkabiejven mij gehtjat stáhtarádij virggedájmadosáv ja ráddidusássij giehtadallamav. Duodden KU gárvet ássijit ma gulluji buojkulvissan vuodolágajda, rijkabiejvvebiejadussaj ja rijkadárkestiddij válljimij.

Rijkarevisjávnná, mij la fábudahka rijkabiejve vuollásasj, gehtjat stáhta fábmudagájt ja dájmajt ja gehtjat tjuovvu bagádisájt, njuolgadusájt ja biejdusájt ja ulme máhkkáj jávsádi, dat javllá ráddidus ja ietjá fábmudagá ietjasa bargos ávdásvásstádusáv adni.

Vissa stáhta fábmudagá li aj gáhttjofábmudagá, dat javllá siján la dahkamus gehtjadit dájmajt. Stáhta gehtjat ja doarjju návti lánndadikkij, dajvaj ja kommuv-nej bargov. Skávlláinspeksjávnná I buojkulvissan gáhttjofábmudahka mij skávlájt sujnni, átsádtittjat skávlá lágajt ja njuolgadusájt tjuovvu.

Svierik väráldin

Svierik ja EU

Svierik la ádájakmáno 1.b. 1995 rájes sebrulasj EUan 1994 rijkalasj álmukjienastime maññela. Sebrulasjuohta merkaj Svierik oassálasstá EU:a bargon ja máhttelisjuohta I bájnátjit márrádušájt.

Svierik la gájt dal ájn ekonomalásj ja moneterra unijávná álggolin, EMU, mij iehtjádij siegen merkaj sebrulasjrijkajn la euro aktisasj biednigin. Ragátmánon 2003 lij álmukjienastibme jus Svierik luluj oassálasstet biednikunijávnna. Boados sjattaj 55,9 prosánnta válljijiddjijis vásstedin e sidá.

Bájkaj 1200 svierik viesájdiddje barggi EUan. Sijás muhtema ávdásti Svierigav ja svieriga oasálasjuodajt gá iehtjádijn li umasse virge EU:a tjuottudusán, buojkulvissan Europa kommisjávna.

Svierik ja FN

Svierik sjattaj sebrulasj Aktidum násjávna, FN, 1946, jage maññela gá organisásjávna lij vuododuvvam. Dat rájes la dájmalasj oasálasjuohta FNan árrum ájnas oassen svieriga álggorijkapolitikan.

Svieriga ráddidus, ieneplágo dárjajn rijkabiejven, árvustallá aktisasj bargov FNan ájnnašamos ássjetjállagin ásadittjat värálda stuorra viessomássij. Dahkamus rávkká nanos FNan ja lahka aktisasj bargov bájkálasj organisásjávna, aktugasj rijkaj ja sivijlla sebrudagájn väráldav birra.

Svierik la 1960-lágo rájes oassálasstám moatten FN:a ráfegáhttim dagojda. Ienep gá 70 000 svierikviesájdiddje li málggat ájgev FN-virgev dájmadam ja moadda svierikviesájdiddje li barggam FN-sábadiddjen.

Svierik doajmmá moattelágásj FN:a barggoguvlojn. Rijka I gávnum álgadiddjij siegen ájnas ássijda. Jábmestráffa hiejtedibme, manáj riektá, apartheidieida hiejtedibme, bijnedimkonvensjávna, ja ietjá guovlojn náv gák várjofámo unnedimen, birás ja narkotihkavuosteldibme li buojkulvisá ássijda majda Svierik la oassálasstám. Svierik la aj stuoramus vaddijs akta FN:a umasse orgánajda moattelágásj ávdedimaktisasj bargon.

Nuorttarijkaj aktisasj barggo

Aktisasj barggo njuolgadusáj milta nuorttarijkaj gaskan la boarrášamos ja vijdesbirástiddje dajvak aktisasj barggo väráldin. Politikalasj aktisasj barggo I vuododum aktisasj vuojnojn ja sidodin báhtusij máhkkáj jávsádit mij ávdánahtta dájmalasj ávdedibmáj ja laset Nuorttarijkaj máhttudagáv ja gáhpustimfámov.

Nuorttarijkaj ráde

Nuorttarijkaj ráden, mij vuododuváj 1952, li 87 rádeájrrasa Dánmárkas, Suomas, Islándas, Vuonas, Svierigis, Ferasuollus, Ruonaednamis ja Álándas. Sebrulattja li rijkaj párlamentajn, nammaduvvi fárttáhasj belludagás ja válljiduvvi parlamentas. Njuolgga válljima Nuorttarijkaj rádáj e dagáduvá.

Nuorttarijkaj ministarráde

Nuorttarijkaj ministarráde vuododuváj 1971 ja I nuorttarijkaj ráddidusáj aktisasj barggoorgána. Ministarráde, vájku namma, ij la akta valla moadda ministarráde. Moadda nuorttarijkaj fáhkaminisstara tjáhkani ministarráden moaddi jahkáj. Álggorijka- ja várjjofábmominisstara e oassálasste, ja li Nuorttarijkaj ministarráde álggolin. Ij la diedon hieredis nuorttarijkaj minisstarida tjáhkanit.

Aktavuolta

Telefávnna

Ráddidusdájmadagá duostudahka: +46 8 405 10 00

Pávsstá

Gájkka departementa (ietján gá Álggorijkadepartemánnta):

103 33 Stockholm

Álggorijkadepartemánnta: 103 39 Stockholm

E-pávsstá

Gehtja Aktavuodaj vuollelin dán vebbabielen (www.regeringen.se)

SE-103 33 Stockholm, Sweden